



CRNA GORA

Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije



Broj:09-128/26-4279/1

Podgorica, 10. avgust 2026. godine

SEKTORSKA ANALIZA

za utvrđivanje predloga prioritetnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2027. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioritetnih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekucioj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritetne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritetna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navedi u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

■ socijalna i zdravstvena zaštita		□ razvoj civilnog društva i volontiranja		□ zaštita životne sredine	
□ smanjenje siromaštva		□ evroatlanske i evropske integracije Crne Gore		□ poljoprivrede i ruralni razvoj	
□ zaštita lica sa invaliditetom		□ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje		□ održivi razvoj	
□ društvena briga o djeci i mladima		□ nauka		□ zaštita potrošača	

1	pomoć starijim licima	2	umjetnost	3	rodna ravnopravnost
4	zaštita i promovišanje ljudskih i manjinskih prava	5	kultura	6	borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
7	vladavina prava	8	tehnička kultura	9	borba protiv bolesti zavisnosti
10	druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____				

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2027. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Iako su u Crnoj Gori još uvijek prisutni patrijarhalni obrasci ponašanja i stereotipi u vezi s ulogom žene u porodici društvu, polako se formira svijest o ravnopravnosti žena u svim sferama društvenog života. Na tom putu uloga države je od izuzetnog značaja, naročito kada je riječ o prevenciji nasilja prema ženama kao i kažnjavanju počinioca ovog djela. Spekter nasilja je veoma širok te se stoga ovoj temi nužno mora prići multisektorski i sveobuhvatno.

Nasilje nad ženama označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i odnosi se na sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu dovesti do fizičke, seksualne, psihičke ili ekonomske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili privatnom životu.¹

Iako se u crnogorskom društvu polako formira svijest o ravnopravnosti kao željenoj društvenoj vrijednosti i sazrijeva razumijevanje o tome da se položaj žena mora poboljšati, u porodici su još uvijek prisutni patrijarhalni obrasci i određen stepen tolerancije prema nasilju.

Glavni problem u oblasti zaštite žena od nasilja i nasilja u porodici jesu nizak nivo rodne ravnopravnosti, prisustvo rodnih stereotipa, diskriminacije i predrasuda o rodnim ulogama, muškaraca i žena kao i prema osobama drugačijih polnih i rodnih identiteta, Egipćankama, Romkinjama i ženama s invaliditetom.

Nasilje usmjereno prema osobi zbog njezinog pola, polnog identiteta ili polnog izražavanja ili koje nerazmjerno više pogađa osobe određenog pola smatra se rodno zasnovanim nasiljem. Ono može imati za posljedicu tjelesnu, polnu, emocionalnu ili psihičku štetu ili ekonomski gubitak za žrtvu. Rodno

¹ Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, 2013, dostupno na: <https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/Konvencija.pdf>

zasnovano nasilje smatra se oblikom diskriminacije i povredom osnovnih sloboda žrtve te uključuje nasilje u bliskim odnosima, polno nasilje (uključujući silovanje, polno zlostavljanje i uznemiravanje), trgovinu ljudima, te različite oblike štetnih postupanja, poput prisilnih brakova, sakaćenja ženskih spolnih organa itd. Žene koje su žrtve rodno zasnovanog nasilja i njihova djeca često trebaju posebnu zaštitu zbog velikog rizika sekundarne i ponovljene viktimizacije i zastrašivanja povezanih s takvim nasiljem.²

Psihicko nasilje je najrasprostranjeniji vid nasilja i u njegovoj je osnovi verbalno zlostavljanje, ovakav vid nasilje ostavlja trajne posljedice na mentalno zdravlje. Neki vidovi verbalnog nasilja su: ponižavanje, poređenje sa drugima, omalovažavanje pred drugima, kritikovanje ženine inteligencije, izgleda, sposobnosti, vikanje, vrijeđanja i psovanja, nazivanje pogrdnim imenima, ismijavanje, prijetnje, opsesivno ponašanje, onemogućavanje komunikacije sa drugima i druge slične komunikacije..

Fizičko nasilje je bilo kakav vid primjene fizičke sile bez obzira na to da li je došlo do telesne povrede ili nije. Oblici fizičkog nasilja su: udaranje, šamaranje, guranje, šutiranje, davljenje, pritisicanje, čupanje za kosu, štipanje, grebanje, ujedanje, povrede oštirim i tupim predmetima, lomljenje dijelova tijela, posjekotine, nanošenje opekotina, gašenje cigareta po tijelu, saplitanje, gađanje predmetima, zatvaranje i zaključavanje, uskraćivanje hrane i opića i drugo.

Verbalno nasilje se prepoznaje kada neko koristi grube riječi da bi povrijedio tuđa osjećanja. To može biti: vrijeđanje, ismijavanje omalovažavanje, prijetnje, itd. Ovaj vid nasilja posebno je izražen prema ženama. Verbalno i psihicko nasilje se prepliću i javljaju istovremeno.

Seksualno nasilje je bilo kakva prinudna ili neželjena seksualna aktivnost i podrazumijeva povredu polne slobode i polnog morala. Oblici seksualnog nasilja su: silovanje, povređivanje genitalija, prinuda žene na seksualne aktivnosti koje ne želi, korišćenje seksualno degradirajućih psovki i uvreda, neželjeno dodirivanje, neželjeno izlaganje pornografiji, itd.

Seksualno uznemiravanje/napastvovanje su sva neželjena polna ponašanja koja nužno ne uključuju fizički dodir, a osobu kojoj su upućene dovode u neugodan i ponižavajući položaj. Oblici seksualnog uznemiravanja su neželjeni seksualni prijedlozi i primjedbe, emocionalno proganjanje i seksualno podničivanje

Seksualno zlostavljanje uključuje oblike seksualnog nasilja koji su teži od seksualnog uznemiravanja a ne ulaze u kategoriju silovanja prema zakonskoj legislativi. Javlja se u sledećim oblicima: dodirivanje intimnih dijelova tijela, prisiljavanje na gledanje masturbacije, na masturbaciju nasilnika ili sebe dok nasilnik posmatra.

² DIREKTIVA 2012/29/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 25. oktobra 2012. godine, strana 60

Silovanje predstavlja najteži oblik seksualnog nasilja koji ostavlja dugotrajne posljedice na žrtvu. Ubrzava se u izuzetno teška i traumatska iskustva. Dijeli se na silovanje kao sastavni dio porodičnog nasilja (silovanje u braku), silovanje u vezama/ ili na saslanku (*date rape*), silovanje od nepoznate osobe, grupno silovanje, silovanje u naoružanim sukobima i ratu.

Ekonomsko nasilje podrazumijeva nasilno oduzimanje novca ili vrijednih stvari, kontrolisanje zarade i drugih primanja trošenje tuđeg novca bez saglasnosti radi zadovoljenja sopstvenih potreba, zabranjivanje uvida i pristupa porodičnoj zaradi, oduzimanje zarade i ograničavanje potrošnje, primoravanje na pravdanje potrošnje svakog iznosa, primoravanje na napuštanje posla, manipulativnim radnjama onemogućavanje napredovanja u poslu ili školovanja i druge slične situacije.

Ugrožavanje spokojsva podrazumijeva vikanje, galamu, isjerviranje iz stana, sakrivanje ili izbacivanje stvari, dokumenata, cijepanje i uništavanje predmeta, nanošenje štete na kućnim aparatima, predmetima i uopšte u kući i sl.

Postoje i druge vrste nasilja koje se događaju na raznim mjestima i u raznim životnim situacijama, na primjer kada nasilnik iznosi neke neistine koje štete ugledu žrtve, kada nasilnik priča drugima bilo šta iz žrtvinog ličnog ili porodičnog života i dr. Takođe, danas je jako zastupljeno nasilje putem mobilnih telefona i interneta.

Jedan od ključnih uzroka nasilja nad ženama leži u ukorijenjenim patrijarhalnim društvenim strukturama koje promovšu nejednakost polova. Tradicionalni obrasci ponašanja koji posmatraju muškarce kao dominantne a žene kao podređene što doprinosi normalizaciji nasilja i diskriminaciji žena. Osim toga, diskriminatorne kulturne norme i ekonomske nejednakosti stvaraju okruženje koje olakšava nasilje nad ženama.

Studija slučaja zaštite žena sa invaliditetom od rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori iz 2023. godine pokazuje da su žene, djevojke i djevojčice s invaliditetom i do pet puta češće izložene nasilju ili zlostavljanju u poređenju sa ženama, djevojkama i djevočicama bez invaliditeta. Ovaj rizik je još veći za žene kojima je potrebna pomoć u svakodnevnim aktivnostima kao što su kupanje, oblačenje ili hranjenje, s obzirom na to da su fizički ili mentalno ranjivije. Najčešće se nasilje vrši od strane bračnih ili vanbračnih partnera ali i od strane članova osnovne porodice, ukucana, negovatelja, ličnog asistenta, kolega na poslu, poslodavca i zaposlenih u institucijama.³

Ovi specifični izazovi ukazuju na potrebu za dodatnom pažnjom i specijalizovanim pristupom u pružanju zaštite i podrške ženama sa invaliditetom koje su izložene nasilju.

³ Studija slučaja: Zaštita žena sa invaliditetom od rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori, 2023, str. 4, dostupno na: <https://www.unbp.org/cnr/montenegro/publications/studija-slucaja-zastita-zena-sa-invaliditetom-od-rodno-zasnovanog-nasilja-u-crnjoj-gori>

Izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika iz 2023. godine⁴ propisana su nova krivična djela koja imaju za cilj da ojačaju preventivnu ulogu Zakonika i utiču na potencijalne učinioce krivičnih djela na način da ne dođe do izvršenja istih i to u oblasti zaštite žena od nasilja i nasilja u porodici i to: sakaćenje ženskih genitalija, prisilna sterilizacija, zlostojba tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem, zaključivanje više brakova ili životnih partnerstava lica istog pola, zaključivanje ništavog braka ili životnog partnerstva lica istog pola, prisilno zaključivanje braka, vanbračne zajednice ili životnog partnerstva lica istog pola, omogućavanje zaključivanja nezvoljenog braka ili životnog partnerstva lica istog pola, vanbračna zajednica sa maloljetnikom, oduzimanje djeteta, promjena porodičnog stanja i nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici.

Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti je propisano da socijalna i dječja zaštita ima za cilj unapređenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice. U ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, između ostalih posebno se štiti odraslo i staro lice koje je žrtva zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva.⁵

Sa ratifikovanjem Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i spriječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljem tekstu Istanbulska konvencija) 22. aprila 2013. i njenim stupanjem na snagu 1. avgusta 2014. godine, Crna Gora je preuzela niz novih obaveza koje se tiču strukturne zabrane diskriminacije i sprovođenja principa "**nulte tolerancije**" prema nasilju nad ženama i nasilju u porodici.

Preporuke GREVIO Komiteta za Crnu Goru⁶ su da nastavlja da ulaže svoje napore kako bi se osigurao jednak pristup svim žrtvama nasilja nad ženama, uključujući pripadnice romske i egipćanske populacije, žene sa invaliditetom i žene koje žive u ruralnim područjima, specijalističkim uslugama podrške kada zatraže zaštitu od nasilja, uključujući i dalje širenje broja dostupnih skloništa, uspostavljanje posebnih tijela za, s jedne strane, koordinaciju i sprovođenje politika i mjera, a sa druge strane, njihovo praćenje i evaluaciju, kako bi se osigurala objektivnost u evaluaciji politika putem obezbjeđivanja odgovarajućih ljudskih i finansijskih resursa za sve politike, mjere i zakone koji imaju za cilj sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i institucije i subjekte nadležne za njihovu primjenu; nastavljajući da ulaže svoje napore da obezbijedi sistematsku i obavezu početrnu obuku i redovnu obavezu obuku na radnom mjestu za sve profesionalne grupe koje dolaze u kontakt sa žrtvama, a posebno za službenike zadužene za sprovođenje zakona; osnivajući dovoljni broj referalnih centara za borbu protiv krize nakon silovanja i/ili seksualnog nasilja kako bi se obezbijedio osjetljiv odgovor od strane obučenog i specijalizovanog osoblja o kojima će Crna Gora izvještavati.

⁴ Krivični zakonik Crne Gore, "Službeni list RCG", br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službeni list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - drugi zakon, 40/2013, 56/2013, 14/2015, 42/2015, 58/2015 - drugi zakon, 44/2017, 49/2018, 3/2020, 26/2021 - ispravka, 144/2021 i 145/2021 i 110/2023.

⁵ Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list CG", br. 27/2013, 1/2015, 42/2015, 56/2016, 66/2016, 1/2017, 31/2017, 42/2017, 50/2017, 59/2021, 145/2021, 145/2021, 3/2023, 48/2024 i 84/2024, 33/2025, 122/2025, 160/2025, 33/2026, 52/2026 i 104/2026)

⁶ Prvi izvještaj o tematskoj evaluaciji i izgradnji povjerenja pružanjem podrške, zaštite i pravde, Savjet evrope, GREVIO izvještaj (2024), dostupno na: www.coe.int/conventionviolence

Pored toga, grupa GREVIO je utvrdila niz drugih oblasti u kojima su potrebna poboljšanja kako bi se potpuno uskladile sa obavezama predviđenim "stanbulskom konvencijom". Radi se, između ostalog, o potpunom eliminisanju diskriminacije sa kojom su suočene Romkinje i Egipćanke kada traže zaštitu od nasilja; o odgovarajućoj raspodjeli ljudskih i finansijskih resursa za politike, mjere i propise sa ciljem sprečavanja i suzbijanja nasilja nad ženama, jačanje mjera koje osiguravaju bezbjednost i potrebe djece i žrtava i svjedoka porodičnog nasilja; o potpunoj primjeni disciplinskih mjera za okončanje nekažnjivosti službenika koji ne obavljaju svoje dužnosti i kraj prakse alternativnog rješavanja porodičnih sporova sa istorijom nasilja u porodici kao i o uvođenju sveobuhvatne procjene rizika i efikasnom sprovođenju multidisciplinarnog pristupa u obezbjeđivanju zaštite i bezbjednosti svim žrtvama. Između ostalog apelovali su da Crna Gora preduzme sve mjere kako bi omogućila svim žrtvama pristup specijalizovanim uslugama, uključujući pripadnice romske i egipćanske populacije, žene sa invaliditetom i žene koje žive u ruralnim područjima.⁷

Anketa o nasilju nad ženama, djecom i nasilja u porodici sprovedena na sjeveru Crne Gore, odnosno na teritoriji tri opštine: Berane, Andrijevica i Petnjica⁸ koju je sprovedla NVO Crnogorska Iskra u 2023. godini, ukazuje na povećanje nasilja za najmanje 50% do čak 95%. Anketa je pokazala da čak 77% ispitanica je tokom života iskusiło nasilje, a 66% tog nasilja je doživjelo od partner. Dalje, 24% ispitanica su doživjelo nasilje prijavile državnoj instituciji, 51% NVO sektoru, 16% rodbini, dok je 10% ispitanica doživjelo seksualno nasilje. Na pitanje od koga su doživjele nasilje 36% ispitanica je odgovorilo da je doživjelo nasilje od strane partnera sa kojim žive, 42% od partnera sa kojim ne žive, 10% od bivšeg partnera, 5% od strane roditelja dok je 7% doživjelo nasilje od strane nekog drugog. Kroz anketu, ispitanice su odgovarale i da li su se osjećale sigurno usled prijave nasilja i da li su informisane o svojim pravima, pa je 58% njih odgovorilo da nisu informisane o svojim pravima, 42% da poznaju svoja prava. Ispitanice su takođe odgovorile da je njih 31% doživjelo psihičko, 45% fizičko nasilje, 14% ekonomsko nasilje i 10% seksualno nasilje.

Takođe, **ново istraživanje iz 2025. godine (DeFacto Consultancy / OEBS misija u Crnoj Gori/ Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije): Istraživanje o stavovima i percepciji nasilja nad ženama i djevojčicama u porodici i partnerskim vezama**, sprovedeno CAP metodom na uzorku od 1.008 ispitanika/ca u periodu od 18. avgusta do 1. septembra 2025. godine, donijelo je ključne nalaze koji direktno utiču na definisanje prioriteta za finansiranje NVO u 2027. godini:

- Svaka peta žena obuhvaćena istraživanjem (19,7%) navela je da je doživjela neki oblik nasilja od strane partnera ili supružnika, što s obzirom na metodološka ograničenja i tendenciju nepriljublivanja upućuje na to da je realni procenat znatno viši.
- Više od polovine žrtava (58,6%) koje su doživjele nasilje nije se nikome obratilo za pomoć. Od onih koje su zatražile pomoć, samo trećina (35%) se obratila nadležnim institucijama.

⁷ Izvještaj GREVIO komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (stanbulska konvencija) <https://wapt.gov.me/download/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d2686cd5393?version=1.0>

⁸ Anketa o nasilju nad ženama, djecom i nasilja u porodici sprovedena na sjeveru Crne Gore, odnosno na teritoriji tri opštine: Berane, Andrijevica i Petnjica NVO Crnogorska Iskra, 2023, dostupno na: https://www.iskra.org.me/images/Biblioteka/PDF/Prikaz_rezultata_anke_o_nasilju_na_sjeveru_CG.pdf

- Fizičko nasilje i dalje dominira javnom percepcijom (78,7% spontano navodi ovaj oblik), dok psihičko nasilje prepoznaje svaka druga osoba (51,1%), a seksualno nasilje manje od trećine (28%). Ekonomsko (5,5%) i digitalno nasilje (5,7%) ostaju izrazito nedovoljno prepoznati.
- Tri četvrtine ispitanika/ca (76,8%) slaže se sa tvrdnjom da 'muškarac treba da bude glava porodice', a 44% donekle opravdava muškarce koji 'izgube kontrolu zbog ponašanja žena'. Više od 40% smatra da žena snosi bar djelimičnu odgovornost ako ostaje u nasilnoj vezi.
- Gotovo četvrtina ispitanika/ca (22,7%) smatra da 'seksualni odnos u braku ne može biti silovanje', što ukazuje na duboke patrijarhalne obrasce i normalizaciju nasilja u bračnim odnosima.
- Najčešće prepoznate prepreke prijavljivanju su: strah od gubitka djece (87,8%), strah od raspada porodice (85,8%), strah od počinioca (83,3%), ekonomska i stambena zavisnost (79,6%) te sramota i osuda okoline (75,6%).
- Tri četvrtine ispitanika/ca (74%) smatra da se nasilje najčešće dešava unutar porodice, a gotovo dvije trećine (65,3%) vjeruje da se počinioci nasilja u Crnoj Gori rijetko kažnjavaju – što doprinosi percepciji nekažnjivosti.
- Mladi (18–34) pokazuju viši stepen osude nasilja, ali i najveću nesigurnost u pogledu načina reagovanja: 23,1% ne zna kome bi se obratilo svjedočeći nasilju, što ukazuje na potrebu za ciljanom edukacijom.
- Žene koje su doživjele nasilje dvostruko češće (75% naspram 48%) smatraju da je nasilje veoma prisutno, dok je njima i dvostruko teže da govore o toj temi (42,6%), što ukazuje na duboku stigmatu i emocionalno opterećenje.

Prema podacima Uprave policije na teritoriji Crne Gore u 2025. godini, izvršeno je 968 krivičnih djela iz člana 220 Krivičnog zakonika CG i 92 krivičnih djela koja se dovode u vezu sa nasiljem u porodici, a shodno elementima obilježja kvalifikovana su drugim krivičnim djelima, za koja je podnijeto 997 krivičnih prijava. Navedeni broj krivičnih djela učinjen je od strane 1037 lica, od kojih je 924 muškog pola (od kojih su 15 maloljetnih lica) i 113 ženskog pola (od kojih su 5 maloljetna lica). Žrtve izvršenih krivičnih djela nasilja u porodici su 1152 lica, 356 muškog i 796 ženskog pola. Od ukupnog broja žrtava, 141 su maloljetna lica, i to 59 muškog i 82 ženskog pola. Uprava policije je u 2025. godini podnijela 567 prekršajnih prijava zbog izvršenih 709 prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Navedeni broj prekršaja učinjen je od strane 567 izvršilaca, od kojih je 391 muškog pola (od kojih su 4 maloljetna lica), i 176 ženskog pola (od kojih su 3 maloljetna lica). Žrtve izvršenih prekršaja su 562 lica, od kojih su 246 muškog i 317 ženskog pola. Od ukupnog broja žrtava izvršenih prekršaja, 186 su maloljetna lica (104 muškog i 82 ženskog pola).

Iako je Crna Gora ratifikovala "stanbulsku konvenciju" 2013. godini ne postoji sistemsko praćenje njenog sprovođenja ili prikupljanja podataka zasnovanih na polu. OEBS navodi da umjesto toga, način praćenja podataka obično određuju pojedine organizacije ili grupe organizacija. NVO i međunarodna zajednica periodično sprovode ankete i analizu podataka kao što rade i državne institucije. Sadašnji način za prikupljanje podataka uključuje: Publikacije Zavoda za statistiku Crne Gore (MONSTAT), uključujući i "Žene i muškarce u Crnoj Gori", nudeći podatke o nasilju u porodici koji omogućavaju djelimičnu komparativnu analizu jer su podaci razvrstani po polu, ali ne pokazuju odnos žrtava i počinioca; ključne institucije koje se bave nasiljem u porodici, kao što su policija, službe socijalne zaštite, tužilaštvo i sudovi, imaju svoje načine za prikupljanje podataka koji nijesu neophodno metodološki usklađeni, ali

pružaju pouzdane informacije. OEBS navodi da su neki ključni podaci u javnom domenu, ali se ne obezbjeđuju na redovnoj osnovi ili ih ne obezbjeđuju sve institucije i zbog toga je teško dobiti tačne i provjerene statistike.

U Istraživanju o nasilju i diskriminaciji nad ženama, djevojkama i djevojčicama s invaliditetom i vidovima podrške koja je potrebna njima i njihovim porodicama⁹ koje je uradila MI BOKE a finansirala Ambasada SAD u Podgorici, navodi se da je predmet istraživanja bio da se utvrdi učestalost i oblici nasilja i diskriminacije koju trpe žene, djevojke i djevojčice s invaliditetom, nasilje i povezana diskriminacija koju doživljavaju članoviće njihovih porodica, kao i postojeći i nedostajući servisi podrške za poboljšanje položaja ove grupe žena u Crnoj Gori. Istraživanje je pokazalo da su ispitanice s invaliditetom pretežno iz centralne regije Crne Gore, njih 75.9%, 17.2% je sa sjevera, dok je 6.9% sa juga Crne Gore. Očekivano je da žene i djevojke s invaliditetom iz centralne regije su najpoboljšane da govore o ovoj problematici, s obzirom na razvijenost ovog područja ali je iznenađujuće nizak procenat ispitanica s invaliditetom s juga. Ovo pokazuje da na jugu i dalje postoje snažni stereotipi i predrasude u pogledu invaliditeta a posebno kod ženskog pola. Veoma mali broj žena i djevojaka s invaliditetom, koje su učestvovala u Istraživanju živi samostalno (20%) a podatak da skoro svaka šesta ne raspolaže samostalno svojim primanjima je zabrinjavajući shodno ovom istraživanju.

Istraživanje je pokazalo da žene i djevojke s invaliditetom trpe visok stepen intersekcijske diskriminacije u zasnivanju partnerskin odnosa, koji je značajno veći nego kod članova njihovih porodica. Nije bilo oblika nasilja i diskriminacije, koji ni jedna ispitanica nije doživjela, dok je shodno istraživanju najčešće verbalno nasilje. Konkretni primjeri diskriminacije, po navedenom istraživanju su: diskriminacija u oblasti obrazovanja, zatim slijedi oblast rada i zapošljavanja.

Shodno istraživanju svjesnost i znanje žena i djevojaka s invaliditetom o vrstama i oblicima nasilja je na niskom nivou i da same žene i djevojke s invaliditetom ne znaju prepoznati razne postupke iz okruženja, kao akt nasilja ili diskriminacije. Žene s invaliditetom su podložnije nasilju od muškaraca s invaliditetom. Važnu ulogu u neprepoznavanju nasilja i diskriminacije igra patrijarhalni obrazac u društvu koji podržava, odnosno opravdava nasilje nad ženom i minimalizuje mnoge probleme i oblike diskriminacije koje one proživljavaju.

Istraživanje je pokazalo da su žene s invaliditetom u većem riziku od nasilja od žena bez invaliditeta, jer su nezaštićene i izlazak iz nasilnog okruženja je za njih mnogo teži nego drugim ženama. Neophodne su dodatne edukacije u oblasti diskriminacije i nasilja nad ženama s invaliditetom. Žene s invaliditetom veoma teško se odlučuju da prijave nasilje što za posledicu ima da obeshrabri žrtvu da istraje u procesu.

⁹ Istraživanje o nasilju i diskriminaciji nad ženama, djevojkama i djevojčicama s invaliditetom i vidovima podrške koja je potrebna njima i njihovim porodicama, Inicijativa mladih s invaliditetom Boke, I MI BOKE, 2021, dostupno na: <https://imboke.me/static/istrazivanje-diskriminacija-e8b4cb5b2b4d0de79004831cd90f180d7.pdf>

Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period od 2025. do 2028. godine prepoznaje nasilje u porodici i nasilje nad ženama kao jedan od značajnih rizika koji zahtijeva koordinisan i sveobuhvatan odgovor sistema socijalne i dječje zaštite. Strategija polazi od potrebe unapređenja dostupnosti i kvaliteta usluga podrške za žrtve nasilja, razvoja usluga u zajednici, jačanja međusektorske saradnje između ustanova socijalne zaštite, policije, pravosuđa, zdravstvenih i obrazovnih institucija, kao i unapređenja kapaciteta stručnih radnika za pružanje pravovremene i kvalitetne zaštite. Poseban značaj daje razvoju specijalizovanih usluga, poput savjetovanja, psihosocijalne podrške, skloništa i drugih usluga koji doprinose sigurnosti, oporavku i osnaživanju žena žrtava nasilja, čime se nastoji obezbijediti efikasniji sistem zaštite i smanjiti rizik od ponovne viktimizacije. Strateški cilj Strategije socijalne i dječje zaštite je uspostavljanje i razvijanje integrativnog i održivog sistema socijalne i dječje zaštite, koji omogućava unapređenje i poboljšanje kvaliteta života korisnika.

Operativni cilj navedene Strategije koji se odnosi na inkluziju i aktivno učešće starijih u društvenoj zajednici je: Unapređenje usluga socijalne i dječje zaštite kroz povećanje broja korisnika/korisnica koji/koje imaju pristup uslugama.¹⁰

Usluge socijalne i dječje zaštite predstavljaju jedan od najvažnijih oblika podrške ženama žrtvama nasilja, jer doprinose njihovoj zaštiti, oporavku i osnaživanju za život bez nasilja. Njihova svrha je da obezbijede sigurnost, stručnu pomoć i podršku u prevazilaženju posljedica nasilja, kao i ostvarivanju prava i socijalnoj reintegraciji. U tom smislu, posebno su značajne usluge savjetovanja, smještaja u prihvatilište skloniste, socijalnog mentorstva, psihosocijalne podrške i intenzivne podrške porodici, koje odgovaraju na različite potrebe žena i njihove djece u procesu zaštite i oporavka.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
1) Studija slučaja: Zaštita žena sa invaliditetom od rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori, 2023.	1) Vlada Crne Gore, UNDP, UN Women, dostupno na: https://www.undp.org/cnr/montenegro/publications/studija-slucaja-zastita-zena-sa-invaliditetom-od-rodno-zasnovanog-nasilja-u-crnoj-gori

¹⁰ Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period od 2025. do 2028. godine Vlada Crne Gore, dostupno na: [Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2025 – 2028](#)

2) Prvi izvještaj o tematskoj evaluaciji i izgradnji povjerenja pružanjem podrške, zaštite i pravde, Savjet evrope. 3) Anкета o nasilju nad ženama, djecom i nasilja u porodici sprovedena na sjeveru Crne Gore, odnosno na teritoriji tri opštine: Berane, Andrijevica i Petnjica 4) Istraživanje o stavovima i percepciji psihičkom nasilju prema ženama i djevojkama u porodici i partnerskim vezama, 2022. 5) Istraživanje o stavovima i percepciji nasilja nad ženama i djevojkama u porodici i partnerskim vezama, 2025 6) Istraživanje o nasilju i diskriminaciji nad ženama, djevojkama i djevojkama s invaliditetom i vidovima podrške koja je potrebna njima i njihovim porodicama, inicijativa mladih s invaliditetom	2) GREVIO izvještaj (2024), dostupno na: www.coe.int/conventionviolence 3) NVO Crnogorska Iskra, 2023, dostupno na: https://www.iskra.org.me/images/Biblioteka/PDF/Prikaz_rezultata_anke_o_nasilju_na_sjeveru.CG.pdf 4) DeFacto consultancy, dostupno na https://www.osce.org/me/mission-to-montenegro/531254 5) DEFacto consultancy, OSCE Montenegro, Ministarstvo socijalnog staranja brige o porodici i demografije, https://montenegro.osce.org/me/node/602426 6) Boke, I MI BOKE, 2021, dostupno na: https://imiboke.me/static/istrazivanje-diskriminacija-e8b4cb5b2b40de79004831cd90f180d7.pdf
---	---

2.2. Navedi ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
1) Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici ("Istanbulska konvencija"), dostupno na : https://www.gov.me/dokumenta/d884b198-af30-4cfe-b943-9f4e23557305	1) Član 13: Podizanje svijesti; Član 20: Opšte usluge podrške; Član 22: Specijalizovane usluge podrške; Član 33: Psihičko nasilje;

2) Zakon o socijalnoj i dječjoj	Član 34: Proganjanje; Član 35: Fizičko nasilje; Član 36: Seksualno nasilje, uključujući silovanje; Član 37: Prinudni brak; Član 38: Genitalno sakaćenje žena; Član 39: Prinudni abortus i prinudna sterilizacija; Član 40: Seksualno uznemiravanje.
3) Nacionalni plan za implementaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici ("Istanbulska konvencija") 2023-2027, dostupno na: https://file/Predlog-nacionalnog-plana-za-implementaciju-konvencije-savjeta-evrope-o-suzbijanju-i-sprečavanju-nasilja-nad-ženama-i-nasilja-u-porodici-istanbulska-konvencija-za-period-2023-2027-godine-pdf	3) <u>Operativni ciljevi i prateći indikatori učinka:</u> A: Zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici. B: Doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena. C: Izrada sveobuhvatnog okvira politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici. <u>Aktivnosti za sprovođenje operativnih ciljeva</u>

4) Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period od 2025. do 2028. Godine dostupno na: Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2025 – 2028

5) Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2025-2029, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/4c0dc05e-1908-4536-a5e0-2019e0463a01>

4.2.2. Grupe koje žive u izraženom riziku od siromaštva i isključenosti
Strateški cilj Strategije socijalne i dječje zaštite je uspostavljanje i razvijanje integrativnog i održivog sistema socijalne i dječje zaštite, koji omogućava unapređenje i poboljšanje kvaliteta života korisnika.

Operativni cilj 2: Unapređenje usluga socijalne i dječje zaštite kroz povećanje broja korisnika/korisnica koji/koje imaju pristup uslugama

5) Glavni strateški cilj -podići nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori do 2025. godine.

Operativni cilj 6: Smanjiti prevalencu rodno zasnovanog nasilja nad ženama do kraja 2029. godine, uz istovremeno obezbjeđivanje potpune zaštite i podrške žrtvama nasilja

Aktivnost **6.2** Usvajanje novog Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti

Aktivnost **6.4.** Donijeti podzakonske akte koji definišu uslove, organizaciju i standarde rada kriznih centara za žrtve seksualnog nasilja u skladu sa zahtjevima Istanbulske konvencije, uključujući pristupačnost za lica sa invaliditetom.

Aktivnost **6.5** Organizacija obuka sudija i državnih tužilaca o rodnoj ravnopravnosti i rodno zasnovanom nasilju, uključujući seksualno nasilje

Aktivnost **6.12** Organizovanje edukativnih radionica za žene u ruralnim područjima radi njihovog osnaživanja, podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti, jačanja uloge žena u zajednici i informisanja o rodno zasnovanom nasilju

Aktivnost **6.16** Sprovesti javne edukativne i kampanje u cilju podizanja nivoa svijesti različitim oblicima rodno zasnovanog nasilja nad ženama

6)Reformska agenda 2024-2027 Vlade Crne Gore dostupno: https://www.eu.me/download/crna-gora-i-eu 7)Agenda održivog razvoja 2030 dostupno na: https://sdgs.un.org/2030agenda	6)Reforma 4.4.1 – Smanjenje porodičnog nasilja u Crnoj Gori 7)Potcijl 5.2. Eliminirati sve oblike nasilja nad svim ženama i devojčicama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovinu ljudima, seksualne i druge oblike eksploatacije Potcijl 5.3 Eliminirati sve štetne prakse kao što su dečiji, rani i prisilni brakovi i sakacenje ženskih genitalija Operativni cilj 1. Obezbediti unapređenje i zaštitu prava svakoga, posebno žena i osoba drugačijih rodniih identiteta da živi slobodno od nasilja kako u javnoj tako i u privatnoj sferi u skladu sa principima jednakosti i nediskriminacije Operativni cilj 3. Postizanje ravnopravnosti polova i sprečavanje nasilja nad ženama kroz promjenu društvenog i kulturnog ponašanja žena, muškaraca i osoba drugačijih rodniih identiteta iskorjenjivanje predrasuda i rodniih stereotipa, adekvatne obuke svih stručnjaka, kao i programe za počiniocce nasilja kako bi se spriječila dalja viktimizacija žrtava rodno zasnovanog nasilja. Operativni cilj 5. Stvaranje nužnog zakonodavnog okvira za sprečavanje nasilja nad ženama i osobama drugačijih rodniih identiteta da se žrtve štite od dalje viktimizacije i da se osigura snažna intervencija i procesuiranje od strane organa za sprovođenje zakona
--	--

8) Nacionalna strategiju održivog razvoja do 2030 dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a	8) Tematsko područje - DRUŠTVENI RESURSI - PODRŠKA VRIJEDNOSTIMA, NORMAMA I OBRASCIMA PONAŠANJA ZNAČAJNIM ZA ODRŽIVOST DRUŠTVA Strateški cilj 2.1 Stimulirati aktivan odnos ključnih aktera prema održivosti razvoja predviđene su mjere koje se odnose na zaštitu od nasilja nad ženama i nasilja u porodici
---	---

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
- Nevladine organizacije imaju značajnu ulogu u prevenciji i suzbijanju nasilja nad ženama, kao i u pružanju neposredne podrške ženama koje su preživjele nasilje. Njihov doprinos može se ogledati u pružanju usluga koje dopunjuju sistem socijalne i dječje zaštite, uključujući savjetovanje, socijalno mentorstvo, psihosocijalnu podršku, intenzivnu podršku porodici, smještaj u skloništim i pratnju kroz postupke pred nadležnim institucijama. - Nevladine organizacije će doprinijeti rješavanju problema nasilja nad ženama pružanjem usluga socijalne i dječje zaštite koje su usmjerene na zaštitu,	- Povećan broj nevladinih organizacija koje su dobile licencu za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite za starija lica. - Broj novih usluga koje pružaju licencirane nevladine organizacije. - Udio licenciranih nevladinih organizacija u ukupnom broju pružalaca usluga podrške životu u zajednici za starija lica. - Broj žena koje koriste usluge licenciranih nevladinih organizacija. - Broj opština u kojima nevladine organizacije pružaju licencirane usluge podrške životu u zajednici.	Izveštaji o aktivnostima i realizaciji projekata sačinjeni od strane NVO i MRSS: - kvartalni i završni izveštaji projekata/programa NVO - Terenski monitoring nevladinih organizacija koje realizuju projekte/peoگرامe u oblastima od javnog interesa koje su u nadležnosti Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije. - Prisustvo predstavnika Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i

oporavak i osnaživanje žena žrtava nasilja. Kroz usluge savjetovanja, skloništa, socijalnog mentorstva, psihosocijalne podrške i intenzivne podrške porodici, ženama i njihovoj djeci biće obezbijeđena sveobuhvatna podrška prilagođena njihovim potrebama. Pružanjem ovih usluga doprinosi se povećanju bezbjednosti žrtava, ublažavanju posljedica nasilja, jačanju njihovih ličnih i socijalnih kapaciteta, ostvarivanju prava i unapređenju kvaliteta života. Istovremeno, dostupnost ovih usluga doprinosi efikasnijem funkcionisanju sistema zaštite, smanjenju rizika od ponovnog nasilja i podsticanju socijalne uključenosti i samostalnosti žena koje su preživjele nasilje • Nevladine organizacije posebno imaju ulogu u osnaživanju žena sa invaliditetom, žena iz ruralnih područja, žena iz RAE populacije i opstalih osjetljivih skupina. • Pored direktnog rada sa korisnicama, nevladine organizacije sprovode aktivnosti usmjerene na prevenciju nasilja kroz edukacije, kampanje podizanja svijesti javnosti i promociju rodne ravnopravnosti i ljudskih prava. Takođe, aktivno učestvuju u	• Broj usluga koje su uspostavljene u ruralnim i teško dostupnim područjima. • Sprovedeno najmanje 1 istraživanje uz primjenu validirane metodologije; objavljen izvještaj i prezentacija nalaza zainteresovanim stranama. • Sprovedene min. 3 javne kampanje podizanja svijesti o svim oblicima nasilja (digitalna, medijska, terenska); min. 10.000 kontakata s publikom putem min. 3 različita kanala komunikacije. • Min. 80 žena koje su prošle program podrške za prepoznavanje nevidljivih oblika nasilja (psihičko, ekonomsko, digitalno); min. 60% iskazalo povećanu informisanost u post-evaluaciji.	demografije različitim javnim događajima i radionicama nosilaca projekata. - Medijske i druge promocije projektnih aktivnosti koje pružaju širu sliku za evaluaciju projekata/programa. Sve navedene aktivnosti koje podrazumijevaju monitoring i evaluaciju projekata služe kao baza za buduće definisanje prioriteta problema i željenog stanja, kako bi se podržali i finansirali projekti/programi nevladinih organizacija koje imaju kapaciteta da se bave ovom izuzetno složenom i osjetljivom oblast, kako bi se na taj način i budžetska sredstva raspodijelila na kvalitetan i odgovoran način.
--	---	--

zagovaraju unapređenja zakonodavnog i institucionalnog okvira, iniciraju izmjene javnih politika i ukazuju na izazove sa kojima se žrtve nasilja suočavaju u ostvarivanju svojih prava. ● Značajan doprinos nevladinog sektora ogleda se i u razvijanju međusektorske saradnje sa centrima za socijalni rad, policijom, pravosudnim organima, zdravstvenim ustanovama i lokalnim samoupravama, čime se doprinosi koordinisanom i efikasnijem odgovoru na nasilje nad ženama. Kroz kontinuirano pružanje podrške, osnaživanje korisnica i razvoj usluga, nevladine organizacije predstavljaju važan segment sistema zaštite žena žrtava nasilja i doprinose njihovom oporavku, socijalnoj uključenosti i ostvarivanju života bez nasilja.		
---	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navedi ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2027. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2027. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite: Strateški cilj Strategije socijalne i dječje zaštite je uspostavljanje i razvijanje integrativnog i održivog sistema socijalne i dječje zaštite, koji omogućava unapređenje i poboljšanje kvaliteta života korisnika	Nevladine organizacije će doprinijeti ostvarivanju strateškog cilja Strategije socijalne i dječje zaštite – uspostavljanju i razvijanju integrativnog i održivog sistema socijalne i dječje zaštite koji omogućava unapređenje i poboljšanje kvaliteta života korisnika – kroz pružanje usluga socijalne i dječje zaštite namijenjenih ženama žrtvama nasilja i njihovoj porodici. Kroz usluge savjetovanja, psihosocijalne podrške, socijalnog mentorstva, intenzivne podrške porodici, smještaja u skloništu, nevladine organizacije doprinose zaštiti, oporavku i osnaživanju žena koje su preživjele nasilje. Ove usluge omogućavaju ženama da prevaziđu posljedice nasilja, razviju lične i socijalne kapacitete, ostvare svoja prava, povećaju stepen samostalnosti i aktivno se uključe u društveni život, čime se direktno unapređuje njihov kvalitet života. Istovremeno, nevladine organizacije dopunjuju postojeći sistem socijalne i dječje zaštite pružanjem specijalizovanih usluga koje odgovaraju potrebama korisnica, razvijaju međusektorsku saradnju sa centrima za socijalni rad, policijom, pravosuđem, zdravstvenim ustanovama i lokalnim samoupravama, te doprinose koordinisanom i efikasnom odgovoru na nasilje nad ženama. Kroz kontinuirano unapređenje usluga, jačanje kapaciteta korisnica i razvoj partnerstava sa institucijama, nevladine organizacije doprinose izgradnji integrativnog, dostupnog i održivog sistema socijalne i dječje zaštite koji je usmjeren na potrebe korisnika i unapređenje njihovog kvaliteta života. Nevladine organizacije će doprinijeti ostvarivanju cilja „Prevenција nasilja i promjena stavova kroz edukaciju, kampanje i istraživanje“ sprovođenjem kontinuiranih aktivnosti usmjerenih na podizanje svijesti javnosti, jačanje znanja i vještina različitih ciljnih grupa,
Prevenција nasilja i promjena stavova kroz edukaciju, kampanje i istraživanje	

	promociju rodne ravnopravnosti i ljudskih prava, te unapređenje razumijevanja uzroka i posljedica rodno zasnovanog nasilja. Kroz organizovanje edukacija, radionica, treninga i javnih kampanja, nevladine organizacije će doprinosti razvoju kulture nulte tolerancije na nasilje nad ženama, informisanju građana o načinima prepoznavanja i prijavljivanja nasilja, kao i osnaživanju žena da prepoznaju i zaštite svoja prava. Posebna pažnja biće usmjerena na rad sa djecom i mladima, stručnim radnicima i lokalnim zajednicama, s ciljem razvoja stavova zasnovanih na rodnoj ravnopravnosti, međusobnom poštovanju i nenasilnom rješavanju sukoba. Nevladine organizacije će, kroz sprovođenje istraživanja, prikupljanje i analizu podataka, identifikovati izazove u oblasti zaštite od nasilja nad ženama, potrebe korisnica i efekte postojećih politika i usluga. Dobljeni nalazi koristiće se za izradu preporuka, zagovaranje unapređenja javnih politika i razvoj programa zasnovanih na dokazima. Kroz saradnju sa obrazovnim ustanovama, institucijama sistema, medijima i lokalnim zajednicama, nevladine organizacije će doprinosti jačanju društvene svijesti, smanjenju stereotipa i predrasuda, unapređenju preventivnih mehanizama i stvaranju društvenog okruženja koje ne toleriše nasilje nad ženama i podstiče ravnopravnost i poštovanje ljudskih prava. Nevladine organizacije će doprinijeti ostvarivanju strateškog cilja „Osnajivanje žrtava nasilja za ekonomsku nezavisnost i integraciju u zajednicu“ kroz pružanje sveobuhvatne podrške ženama koje su preživjele nasilje, s ciljem jačanja njihovih ličnih, socijalnih i ekonomskih kapaciteta za samostalan život. Kroz usluge savjetovanja, psihosocijalne podrške, socijalnog mentorstva, intenzivne podrške porodici i individualnog planiranja podrške, nevladine organizacije će osnaživati žene da prevaziđu posljedice nasilja, donose
--	--

Osnajivanje žrtava nasilja za ekonomsku nezavisnost i integraciju u zajednicu

samostalne odluke i aktivno učeštvju u društvenom i ekonomskom životu. Posebna pažnja biće usmjerena na informisanje i podršku u ostvarivanju prava iz sistema socijalne i dječje zaštite, zapošljavanja, obrazovanja i drugih oblika društvene podrške.

Nevladine organizacije će ženama pružati podršku u razvoju znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada, povezivanju sa institucijama nadležnim za zapošljavanje, obrazovanje, kao i sa poslodavcima i drugim pružaocima usluga u zajednici. Kroz socijalno mentorstvo i kontinuiranu podršku doprinosiće jačanju samopouzdanja, finansijske samostalnosti i sposobnosti žena da planiraju i održivo organizuju život bez nasilja.

Istovremeno, nevladine organizacije će razvijati saradnju sa institucijama, lokalnim samoupravama, privrednim subjektima i drugim organizacijama radi stvaranja uslova za ekonomsku i socijalnu integraciju žena koje su preživjele nasilje. Kroz zagovaranje unapređenja mjera podrške i razvoj programa usmjerenih na ekonomsku nezavisnost, doprinićeće smanjenju rizika od ponovnog nasilja, povećanju socijalne uključenosti i ostvarivanju održive nezavisnosti žena i njihove djece.

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navešti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2027. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
-----------------------	---

Zaštita, prevencija i osnaživanje žena za život bez nasilja	250.000 eura	
--	---------------------	--

- 4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se financirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2027. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe	
Ciljna grupa: • Žene, djevojke i djevojčice. • Žene s invaliditetom, Romkinje, Egipćanke, pripadnice LGBTQ+ populacije. Očekivani broj korisnica koje će biti obuhvaćene projektima nevladinih organizacija je oko 500. Indirektne ciljne grupe: porodice žrtava nasilja, ustanove socijalne i dječje zaštite, lokalne zajednice kao i društvo u cjelini. Glavni korisnici projekata i programa koji će se financirati putem javnog konkursa su žene i djevojčice žrtve nasilja, sa posebnim fokusom na žene sa invaliditetom, LGBTQ žene, žene iz ruralnih područja, Romkinje i Egipćanke, samohrane majke i žene u stanju ekonomske zavisnosti. Projekti treba da odgovore na potrebe ovih grupa kroz aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti, edukaciju, informisanje, osnaživanje i prevenciju nasilja. Poseban fokus biće na grupama koje imaju otežan pristup informacijama i servisima podrške, kao i na mladima i lokalnim zajednicama. Očekuje se da tokom 2027. godine najmanje 500 direktnih korisnica bude uključeno u aktivnosti projekata, od čega najmanje 50% iz ranjivih kategorija.	

- 4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira financirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Zaštita, prevencija i osnaživanje žena za život bez nasilja	15

4.4. Navesti najviši i najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: Zaštita, prevencija i osnaživanje žena za život bez nasilja		
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 eura		Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 18.000 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: **“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”**

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

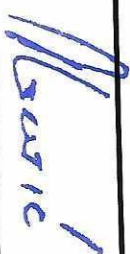
Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovale u konsultacijama
Javnim pozivom je ostavljena mogućnost dostavljanja inicijativa, sugestija i komentara elektronskim putem na mejl adresu mirela.muric@mssd.gov.me	Od 10. do 25. avgusta 2027. godine	

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Zaštita, prevencija i osnaživanje žena za život bez nasilja"	3	Amela Orahovac Jovana Radiković Mirela Murić Kaluđerović

Ovjera ministra:

Damir Gutić Ime i prezime	  Potpis
---	---